

Frá prófborði í hérað

Sigurgeir Kjartansson er fæddur 7. mars 1938 í Þórissholti í Mýrdal. Hann lauk stúdentsprófi frá Menntaskólanum á Laugarvatni 1958 og varð cand. med. frá Háskóla Íslands í febrúar 1965. Hann

stundaði sérnám í almennum skurðlækningum og æðaskurðlækningum við Memorial Hospital í Worcester og Massachusetts General Hospital í Boston í Massachusetts. Sérfræðingsleyfi í almennum skurðlækningum 1972 og æðaskurðlækningum 1973. Starfaði á Landakotsspítala, Borgarspítala og síðan Landspítala til ársins 2007. Þá var hann dósent í klínískri handlæknisfræði við HÍ 1977-94.

Í kaffi hjá læknishjónunum á Hvammstanga. Frá vinstri: Erla Þórarinsdóttir, Sigursteinn Guðmundsson, Birgítte D. Vilhelmsdóttir, Halla Sigurjóns, Sigurgeir Kjartansson, Þórarinn Ólafsson (hægra auga), Guðrún Katrín Þorbergsdóttir, síðar forsetafrú og Þóra Þórarinsdóttir. Ljósmyndari: Björn Blöndal.

Á útskriftardegi þann 6. febrúar 1965 lét prófessor Sigurður Samúelsson þessi orð falla í hátíðlegu ávarpi: „Jæja, nú eruð þið tilbúnir að sinna læknisstörfum. Ykkur er hér með hleypt á sjúklingana.“ Þetta var okkar vegarnesti.

Eftir prófið var ég aðstoðarlæknir hjá Sigursteini Guðmundssyni á Blönduósi. Það var góður skóli, þessa þrjá mánuði.

Ég fékk að vinna sjálfstætt, en naut ráðlegginga Sigursteins, sem var 10 árum eldri og reyndur héraðslæknir með þjálfun í kvenlækningum frá Giesen í Þýskalandi.

Halla konan mín fékk afnot af tannlæknaækjum, komin með hálfis árs reynslu hjá Jónasi Thorarensen. Ef draga þurfti tennur, fór fólk frekar til okkar en Höllu sem var bundin taxa tannlæknafélagsins. Okkar þjónusta var niðurgreidd.

Vitjun upp í Blöndudal varð mér minnisstæð. Sem ég ek í hlað stendur bóndinn þar yfir dauðri kind. Dánarorsök var honum ókunn og engir áverkar saúst. Ég stakk upp á að kanna þetta nánar. Við krufðum hana á staðnum. Lungun voru

bjúgsollin, hjartað stækkað og vinstri slegill næfurþunnur.

Síðan gengum við í bæinn og þágum kaffi. Ég skoðaði konuna, ekki mösulbeina, og við hlustun hafði hún lungnabjúg og háþrýsting.

Ég setti hana á viðeigandi lyf. Ég fékk ekki af mér að tala um svipmót einkenna hennar við dánarorsök ærinnar.

Síðar var ég kallaður út í sveit. Þar var maður með ákafan höfuðverk. Skoðaði ég hann, en fékk ekki haldgóða skýringu utan háþrýsting, sem ég meðhöndlaði. Seinna um daginn var hringt, honum hafði versnað. Sigursteinn lagði hann inn, sendi suður í sjúkraflugi eftir að hafa ráðgast við lækna Landspítala. Var hann í framhaldi sendur til Kaupmannahafnar, skorinn vegna heilablæðingar og bjargaðist.

Bóndi leitaði til mín vegna kindar sem hafði rekið löppina milli rimla í fjárhúsinu og leggbrotnað. Bjóst hann við að þurfa að farga henni, lambfullri þarna á útmánudum. Ég brá við, setti brotið, steypiti löpp-

ina í gips upp fyrir hækil. Eftir sex vikur tókum við gipsið með nokkurri eftirvæntingu. Ekki er hægt að meta blóðvæðingu klaufa eins og fingra, hvort tveggja viðkvæmt fyrir þröngu gipsi. Löppin var í fínasta lagi, hún stakk varla við.

Á frídegi fórum við í heimsókn til Þórarins Ólafssonar lækni á Hvammstanga og þágum góðar veitingar hjá þeim Guðrúnu Katrínu.

Við ókum fyrir Vatnsnes með viðkomu hjá séra Sigurði Norland í Hindisvík. Þágum þar kaffi og meðlæti sem ráðskona hans reiddi fram. Presturinn gaf mér að skilnaði kvæðabók sína.

Það herjaði flensufaraldur sem bar upp á tíma Húnavökunnar. Ég fór út á Skaga að bólusetja. Íbúum var smalað saman að Höfnum og Hofi. Fólkíð þusti hvaðanæva að, en það skipti engum togum, viku seinna var allur Skaginn lagstur í flensu. Fengum nú lítið þakklæti fyrir þessa lækniþjónustu. Það kom upp álitamáli hvort halda ætti Húnavökuna á þessum tíma. Ég talaði við landlækni. Eins og ég

lýsti þessu sá hann ekki annað en rétt væri að fresta vökunni.

Ung kvennaskólastúlka kom inn til fæðingar löngu fyrir tímann. Barnið var pasturslítið og átti í öndunarerfiðleikum, sem títt er um fyrirbura.

Sigursteinn fór á Sauðárkrók og fékk súrefniskassa. Á meðan hætti barnið að anda. Blés ég í það lífi nokkrum sinnum. Þjuggumst við varla við að hún ætti sér lífs von.

Það þótti viðeigandi að gefa barninu nafn. Prófasturinn Þorsteinn í Steinnesi skírði barnið „skemmri skírn“. Þuldi ritningagreinar yfir óvitanum, en gerðist boðorðalengri en æskilegt var. Stoppaði öndun í tvígang og þurfti að blása hana áður en hann lauk lestrinum. Hún fór síðan í kassann og fór nokkuð batnandi upp úr því.

Aðalsteinn sonur okkar þá 3ja ára, fylgdist með barninu nær daglega. Einn dag kom hann niður með óðagoti og kallaði: „Mamma, mamma, búið er opið og barnið er sloppið út.“ Hafði krílið verið sett í það. Stúlkan, sem hlaut nafnið Sigurbjörg, útskrifaðist á barnadeildina fyrir sunnan og spjaraði sig vel, er nú gift kona með fjölskyldu í Bandaríkjunum.

Okkur leið vel fyrir norðan, bæði von sveitalífi. Það var góð aðstaða á sjúkrahúsinu. Sigursteinn tók botnlanga og lagaði kviðslit í etersvæfingu sem Anna Reiners gaf á maska. Eftir aðgerðir fengum við kaffi og bakkelsi hjá frú Birgitte.

Sigursteinn leiddi mig gegnum botnlangatökur. Ég hafði fyrir nokkra reynslu frá Hvítabandinu, þar sem Andrés Ásmundsson gaf stúdentum gjarnan hlutdeild í aðgerðum.

Afkoma okkar Höllu var dágóð, unnum stundum hvort á sinni stofu og biðstofugestir gaukuðu gjarnan smáaurum að frumburðinum. Héraðslæknisstörf áttu vel við mig, hefði sjálfur vel getað hugsað mér þau í ár eða svo. Halla var ekkert á því, vildi drífa mig í sérnám án tafar og við það stóð.

Það tíðkaðist að lækna færðu út í hérað beint frá prófborðinu og störfuðu sem slíkir ævina út.

Sigurgeir Kjartansson